

Hanka Svobodová – velké změny začínají u nejmenších

Před časem uvedla Česká televize dokumentární sérii *Češi zachraňují*. Byl věnován práci různých nadšenců ve vzdálených koutech světa, kteří se rozhodli zachraňovat ohrožené druhy zvířat. Jeden díl vyprávěl o tom, jak mladá Češka Hanka Svobodová se svými indonéskými kolegy a dobrovolníky už 14 let pracuje na záchraně mořských želv, karet obrovských a pravých v Indonésii. Jsou silně ohrožené tím, že lidé vybírají jejich vejce a ve velkém prodávají na asijské trhy i do místních restaurací, a také vyrábějí šperky z želvoviny. Sympatickou přírodovědkyni Hanku jsem potkala na jedné akci, kde o svém projektu hovořila se stejným zápletem, jako v televizním dokumentu.

Proč zrovna želvy, čím si vás získaly? Rodiče tvrdí, že jsem od malička měla ráda zvířátka s domečky, nosila jsem domů šneky, a v první třídě jsem ve Zverimexu objevila želvu – tu suchozemskou. Moc jsem si ji přála. Adélu mám dodnes. **Tedy jsme ale ve vzdělávacím centru TEREZA na Starém Městě. Co tady děláte a jak to souvisí s mořskými želvami?**

V TEREZE se věnujeme podpoře pedagogů, kteří chtějí učit děti o přírodě v přírodě, o skutečném světě vlastním prožitkem, vedeme učitele k tomu, aby s žáky bárali a realizovali s nimi projekty, které pomáhají zlepšovat životní prostředí v okolí školy. Pracuji tady už 11 let a ta práce mne přivedla k tomu, jak důležité je vzdělávání. A že záleží na chování a hodnotách, na respektu, otevřeně komunikaci a snažit se dělat věci, jak nejlépe umíme. V TEREZE máme vizi, že velké změny začínají u nejmenších – a to platí všude. Ty poznatky se snažím přenést i do svého projektu v Indonésii.

To ale musíte umět indonésky, umíte? Ano, to je důležité. Naštěstí indonéská vláda má program, který umožňuje jet na některou tamní univerzitu, kde můžete studovat jejich kulturu, tanec nebo jazyk. Naštěstí aspoň používají latinu a ne nějaké obrázky, to nevím, jestli bych zvládla. Co mi ale pomohlo, je jsem malá jako Inodnésani. Říkají o mně, že jsem Inodnésan narozený v Čechách. Evropani jsou totiž většinou o hlavu vyšší a oni z nich mají spíš respekt, kdežto já s nimi mohu komunikovat rovnocenně ze své výšky (smích).

Když jsem se tam poprvé dostala, přímá ochrana želv se tam už dělala. Je samozřejmě důležité, ale jakmile na ni přestaneme mít peníze, vše se vrátí ke starému, protože se nezmění myšlení lidí okolo. Uvědomila jsem si, že to je nejdůležitější a začala jsem se hodně věnovat vzdělávání. Z programů TEREZY vím, jak udělat výukové materiály. A indonéské děti takové aktivizační metody velice baví, o to víc, že se s něčím podobným vůbec nesetkávají. Treba jsem vymyslela pexeso, deskovou hru, nebo omalovánky s úkoly, vše s tématem želv, jejich života a ochrany.

Jak tedy vypadá váš vzdělávací program? Chodím přímo do škol i do školek. Od

českých dětí přivezu například plyšové želvy a indonéským dětem se to moc líbí, nikdy nic takového neviděly. Hrají si s nimi a přitom si vyprávíme, jak želvy žijí, jak plavou, co jedí. Malé děti je snadně nadchnou, ale pak ti starší, to je stejná puberta jako u nás, to už je těžší. S těmi si promítáme fotky nebo nějaká videa. Oni už chápou, že je dobré, že tam ty želvy mají, protože kvůli nim přijíždějí turisté. Ale co když pak táta přinese domů k večeru želví vajíčka? Co máme potom udělat, ptají se. Vedeme pak důležité diskuze, protože tam se tvoří hodnoty. Žádné dítě nepošle svého tátu do vězení (je za to 5 let a velká pokuta). Zákony už na to jsou, i když to vymáhání moc nefunguje.

Co tedy poradíte? Když se mi to stalo poprvé, nevěděla jsem, jak reagovat. Ale pak jsem to přehodila na děti: A co byste dělaly vy? Děti se radily, trochu se u toho i pohádaly, ale pak řekly, že by tomu tátovi vysvětlily, že vajíčka jíst nechtějí, a taky proč. A kdyby táta želví vejce přinesl podruhé a potřeby, a viděl by, že je jíst nebudou, přestal by s tím. Je hrozně těžké měnit myšlení dospělých, kteří už 30 let mají z kradení vajíček byznys. Ale když zasáhnete děti, ony už s tím pak vyrostou a ovlivní i rodiče a tu myšlenku už neopustí.

Mohou si Indonésané přijem z téhle nelegální činnosti nahradit jinak? Mohou, Indonésie na tom není tak špatně, jako třeba některé africké státy. Neříkám, že mají všeho dost, ale to, co si představujeme pod pojmem opravdová chudoba, tam není. Proto jsme letos iniciovali soutěž *Kokos místo želvy*, abychom inspirovali místní ve výrobě šperků z kokosového ořechu a tím jim nabídli alternativu k dost brutálnímu získávání želvoviny.

Samozřejmě dříve nevidali, když místní objevili mrtvou želvu a z ní udělali pár náramků. Nebo když si místní vzali pár želvích vajec k jídlu. Ale dnes auta, letadla převážejí masové nejen turisty ale i tisíce vajec do Číny, Singapur i jinam. To samé se děje s těmi šperky a želvy kvůli tomu umírají. Obchod prude stoupl, místní to pochopitelně využili, a když vysbíráte všechny vejce na ostrově, nemá se co vylihnout. A tak se stalo, že od druhé světové války klesla populace karet obrovských o 91%. Je to velmi

rychlý proces, a když se teď nepomůže, za 20 let tam želvy nebudou. Samozřejmě to vše musíme říkat i turistům, protože jde o to, aby tyto produkty nekupovali, jedině pak se přestanou vyrábět.

Vy jste ale jedna osoba. Jak je možné plošně zasáhnout celou indonéskou populaci v oblasti, kde žijí mořské želvy, vaším programem? A hlídat všechny pláže? Máte další pomocníky – i místní? Nebo tam pracují i jiné podobné organizace?

Máme v Indonésii 15 místních zaměstnanců. Spolek *Chráníme mořské želvy*, který jsem založila v České republice, spolupracuje s organizací *Konservasi Biota Laut Berau*, tu jsem pomohla zakládat v roce 2014. Ta chrání tři ostrovy, dva neobydlené a jeden obydlý. Vzdělávání se se mnou zabývá jedna místní lektorka. A nabízíme pomoc, konzultace i dalším organizacím nebo místním úřadům.

Kromě místních zaměstnanců tam působí dobrovolníci z Evropy – hlavně od nás z Česka, pomáhají se vzděláváním dětí i dospělých. Zahraniční dobrovolníci je naučí lépe angličtinu a jsou pro ně vlastně i exotičtí, jsou zajímaví i pro děti a všichni je víc poslechnou. V Indonésii jsou lidské vztahy asi ještě důležitější než tady. Když oceníme práci místních, stoupne jejich sebevědomí a uvědomí si důležitost ochranné práce. Když já přeložím paní, která má restauraci, jídelní lístek do angličtiny, ona už tam želví vajíčka nikdy prodávat nebude. Stejně to čas, ale zájem o místní lidi je velmi důležitý.

Má váš želví projekt nějakého „bratříčka“?

Před dvěma lety jeli naši ochráněři na ostrov Lombok. Místní starosta měl zájem začít s ochranou, protože tam objevili asi 50 pytlů s želvovinou. Přijeli jsme učít na dva měsíce místní jak se stát

ochráněři, pak jsem k nim dvakrát poslala dobrovolníky na kontrolu. Po dvou letech ochrana funguje. Je důležité, dodat jim pocit, že se o ně zajímáme i pak, že pochválíme, pošleme třeba čelovky, které potřebují při hlídání pláže a podobně – to je motivuje.

Kolik takových českých projektů v zahraničí existuje?

Jsem hrdá, že hodně, na to, jak jsme my, Česká republika, maličká stát. I v té Indonésii jich je víc. Treba můj kamarád Petr vede projekt *Greenbooks*. Zakládá knihovničky s knihami o přírodě po celé Indonésii. Nebo jsou české projekty na ochranu outloňů nebo opic s velkým nosem, kahauů, kteří žijí jen na Borneu. I můj projekt je součástí České koalice na ochranu biodiverzity. Vidáme se a povídáme si – zkušenosti každého z nás se dají aplikovat i jinde, je důležité si je vzájemně předávat.

Alfou a omegou takových projektů jsou určité peníze. Jak je sháníte?

Asi 40 % z prostředků je od Čechů, kteří se rozhodnou, že chtějí přispět dvě, tři stovky měsíčně. Pak přijmy z přednášek. Byla bych ráda, kdyby se našly i nějaké firmy, které by mohly přispět pár tisíc měsíčně, třeba pět, což je měsíční plat indonéského ochráněře.

A neměly by se hledat prostředky v místě?

V Indonésii se teď soustřeďují hlavně na své zdravotnictví, školství, a ochrana přírody je až někde na posledním místě. Tamní země zatím zažívají svůj boom a k tomu dalšímu se teprve dostanou. Obávám se ale, že nejdřív tak za 50–60 let, a to je pro ochranu tamní přírody už pozdě. Oni se totiž z dřevěných chatrčí přesunuli rovnou do situace, že všichni mají chytré telefony a používají internet i Facebook. Jenže si se všemi těmi informacemi nevědí rady, a to bude ještě trvat.

Nepovažují vaše aktivity někteří u nás za zbytečné, když je potřeba pomoci přírodě a ohroženým druhům i u nás doma?

Já myslím, že problémů na světě – a nejen v ochraně přírody – je opravdu hodně. Kdyby si každý vzal za svou jen jednu věc, jedno téma, svět bude lepší místem. Vždy má větší smysl pracovat s těmi, kdo něco dělat chtějí, než s těmi, co nechtějí. Měla jsem přednášku v Ostravě a jedna ze studentek pak přišla a byla velmi vděčná za to, co slyšela. Je totiž rozhodnutá jet chránit žraloky. Mnoho lidí ji přesvědčuje, že je to hloupost, když nemáme moře. A ona teď viděla, že to možné je, protože když si jde člověk za svým, má to smysl.

Martina Fialková

Obecní dům,
nám. Republiky 5, Praha 1
po-pá 10–18, 222 002 336,
pokladna@fok.cz,
www.fok.cz

Symfonický orchestr HL. M. PRAHY	
1. NOVOROČNÍ KONCERT	19.30
ANTONÍN DVOŘÁK Slovanské tance SYMFONICKÝ ORCHESTR HL. M. PRAHY FOK Tomáš BRAUNER dirigent	
30., 31. PIETARI INKINEN & PASTORÁLNÍ	19.30
MAURICE RAVEL Náhrobek Couperinův RALPH VAUGHAN WILLIAMS Koncert pro hoboj a smyčce a moll LUDWIG VAN BEETHOVEN Symfonie č. 6 F dur „Pastorální“ Albrecht MAYER hoboj SYMFONICKÝ ORCHESTR HL. M. PRAHY FOK Pietari INKINEN dirigent	
Kostel sv. Šimona a Judy	
8. IVAN ŽENATÝ & MARTIN KASÍK	19.30
ROBERT SCHUMANN Pohádkové obrazy OSKAR NEDBAL Sonáta h moll JURAJ FILAS Les Adieux EDVARD GRIEG Sonáta č. 3 c moll Ivan ŽENATÝ housle Martin KASÍK klavír	
22. TIBURTINA ENSEMBLE	19.30
TOMÁS LUIS DE VICTORIA GREGORIÁNSKÝ CHORÁL TIBURTINA ENSEMBLE Barbora KABÁTKOVÁ umělecká vedoucí CAPELLA DE LA TORRE Katharina BÄUMEL umělecká vedoucí	
29. ROMAN JANÁL & MARIÁN LAPŠANSKÝ	19.30
ROBERT SCHUMANN Láska básnickova CLARA SCHUMANNOVÁ Písně na texty Heinricha Heineho (výběr) JOHANNES BRAHMS Písně (výběr) Intermezza pro klavír (výběr) Roman JANÁL baryton Marián LAPŠANSKÝ klavír	
Kláster sv. Anežky České	
24. ČTYŘI HARRY	19.30
JOHANN SEBASTIAN BACH EDVARD GRIEG ANTONÍN DVOŘÁK BEDŘICH SMETANA ÁSTOR PIAZZOLLA PRAH-A-HARP KVARTET Hana MÜLLEROVÁ, Hedvika MOUSA BACHA, Kamila JOUZOVÁ, Mariana JOUZOVÁ harfa	
Dvůrákova síň, Rudolfinum	
26. JAN BARTOŠ – KLAVÍRNÍ RECITÁL	19.30
LEOŠ JANAČEK V mlhách JOHANNES BRAHMS Sonáta f moll JOSEPH HAYDN Sonáta c moll BEDŘICH SMETANA Sny Jan BARTOŠ klavír	

MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ
ABCKOMEDIEROKOKO
Scény Městských divadel pražských Vodičkova 28, Praha 1
Pokladna 222 996 114, po-pá 11–19, so 14–19, ne hodinu
před představením, rezervace@m-d-p.cz, fax 224 232 275,
v síti Ticketpro a Ticketportal, www.mestskadivadlaprazska.cz

ABC	
8. Horniček 100 Malá scéna ABC	10.00
Proč muž neposlouchají a ženy neumí číst v mapách + prohlídka divadla po představení	
9. Na miskách vah <i>demiera</i>	
10. Teror	
11. Pan Kaplan má třídu rád	
12. Tancíma 1918-2018	14.00
14. Evžen Oněgin	
15. Moře + lektorský úvod od 18.00	
17. 60' s aneb Šedesátky	
18. Holky z kalendáře + prohlídka divadla po představení	
19. Bedřich Smetana: The Greatest Hits	
21. Vím, že víš, že vím...	
22. Listopad	
23. Shirley Valentine	
24. Vím, že víš, že vím...	
27. Hradištan koncert	
31. Shirley Valentine	
Rokoko	
8. Konkurz	
9. Otec	
10. Kanibalky + prohlídka divadla po představení	
11. Kanibalky	
12. Přeměření mláde	17.00
14. Oddací list + prohlídka divadla po představení	
15. Kancel	
16. Otec pro seniory	10.00
17. Čapek	
18. Idiot	
19. Hodina před svatbou <i>demiera</i>	17.00
21. Znovusjednocení Koreji	
22. Noc bláznů + prohlídka divadla po představení	
23. Kanibalky + prohlídka divadla po představení	
24. Otec	
25. Kdo se bojí Virginie Woolfové?	
26. Čapek	
28. Znovusjednocení Koreji	
29. Želary	
30. Kancel + prohlídka divadla po představení	
31. Znovusjednocení Koreji	
Komedie	
11. Zjevení pudla <i>herecká satna</i>	18.00
Zjevení pudla <i>herecká satna</i>	20.00
18. Nepřítel lidu <i>koprodukce s Lachende Bestien / veřejná generálka</i>	19.30
19. Nepřítel lidu <i>koprodukce s Lachende Bestien premiéra</i>	19.30
21. Než vše začalo... <i>Lenka Vagnerova & Company</i>	19.30
22. Lešanské jesličky <i>Lenka Vagnerova & Company</i>	19.30
24. Konzervatvec	19.30
25. Konzervatvec	19.30
28. Nepřítel lidu <i>koprodukce s Lachende Bestien</i>	19.30
29. Listopad	19.30
30. Amazonky <i>Lenka Vagnerova & Company</i>	19.30
31. Amazonky <i>Lenka Vagnerova & Company</i>	19.30
Začátky představení v 19.00, není-li uvedeno jinak.	

ŘÁDKOVÁ INZERCE
tel.: 257 533 280-1 | listyprahy1@jalna.cz

■ PSACÍ STROJE, KALKULAČKY, SKARTOVAČE opravy, prodej – tel.: 241 412 507, www.pscastroje.cz

■ SÍDLO PRO S. R. O., OSVĚ V PRAZE od 149 Kč/měsíc, tel.: 728 991 247 www.SidloproFirmuPraha.cz

Příliš těsná okna

EKORUBRIKA

Dnes má kvalitní, dobře těsnící okna už kde kdo. Má to smysl. Ušetří se za teplo, které neutíká pánubohu do oken. Jenže jestli se vám zdá, že se vám za novými, těsnými okny špatně žije, tak se vám to nezdá.

V čem je háček? V tom, že ta okna těsná až moc. Dříve se netěsnící okna postarala o to, že se do místnosti dostal i čerstvý vzduch. Kyslík. Jenže příliš dobře těsnící okna nám z bytu udělala neprodyšná akvária.

V bytě pak stoupá vlhkost i hladina oxidu uhličitého. Vysoká vlhkost se přitom může projevit nejen na ztrátě domácí pohody, ale i na kvalitě a životnosti bytového zařízení a stavebních konstrukcí. Na oknech a na chladných místech na stěnách se sráží vlhkost. Tady se pak daří plísním. Usušit vyprané prádlo je skoro nemožné. Odkud se vlhkost bere? Z vaření, sušení prádla, ze zalitých květin. A z lidí, z jejich dechu. Čtyřčlenná rodina zvládne vydýchat do vzduchu asi 12 litrů vody za den. Optimální je udržovat vlhkost vzduchu mezi 40 a 60 %,

což se dá kontrolovat pomocí vlhkoměru. Méně známý je vliv oxidu uhličitého (CO₂), který se v místnostech hromadí také v důsledku dýchání. Čím vyšší je jeho koncentrace, tím hůř se nám v místnosti pobyvá. Běžná venkovní se pohybuje kolem 330–370 ppm (částic na milion). Pokud se v místnosti koncentrace CO₂ dostane nad 1000–1200 ppm, můžeme pociťovat únavu, ztrátu soustředění a bolesti hlavy. Koncentrace kolem 5000 ppm jsou už zdravotně nebezpečné. I úroveň CO₂ se dá měřit. Na trhu jsou různé domácí meteorostanice, kterým kromě teploty hlídají i vlhkost či hladinu CO₂. Díky nim můžete vědět, jak moc vydýcháno máte ráno v ložnici. Jestli se vám špatně spí, tak se prostě naučte větrat.

Martin Mach Ondřej / Ekolist.cz

Městská knihovna v Praze

pobočka Hradčany
Pohořelec 25/111, po-čt 12.00–17.00

9.–31. Miloš Vacík – obrazy výstava
Vernisáž s hudebním programem
9. 1., 17.30.

16. Zimní tvořivá dílna D.Volencové
Tvorba závěsné dekorace z papíru

23. Jiří Šámal – Desetiletý hang drum
Koncert

30. Pavel Chlum Čína s batohem
nejen po Sečuánsku
Cestopisná přednáška

Otevřeno v provozní době,
začátky v 17.17, není-li uvedeno jinak,
vstup zdarma.

Soutěž pro čtenáře LP1 Jerzy Vetulani: Alenčin sen aneb Jak funguje mozek

Všechno je to v hlavě! Po bestsellerech *Mapy* či *Rok v lese* přichází nyní nakladatelství Host s další bohatě ilustrovanou naučnou knihou pro děti. Varování pro rodiče: Přečtete si tuhle knížku dřív, než to udělají vaše děti. Jinak vás ve znalostech neurovědy hravě předčí. „Tuto knihu by si měl přečíst každý, kdo má mozek!“, říká o knize polský neurochirurg Stanislaw Kwiatkowski.

Knihu mohou získat tři čtenáři, kteří správně odpoví do 15. ledna na soutěžní otázky:
1) Kdo knihu přeložil z polštiny do češtiny?
2) Kdo knihu ilustroval?
3) Ve kterém roce zemřel autor knihy Jerzy Vetulani?

Odpovědi zašlejte na listyprahy1@jalna.cz nebo na adresu Nakladatelství Jalna, Mickiewiczova 17, 160 00 Praha 6.

Redakce

Spotřebitelská poradna dTest

Odpovědi na časté dotazy spotřebitelů DOTAZ: Prodejce mi do reklamačního protokolu napsal, že se mám sám zajímat o výsledek vyřízení reklamace. Je to podle zákona? Slyšel jsem, že prodejce je ten, kdo má povinnost informovat zákazníka, že jeho reklamace byla vyřízena a že si může zákazník zboží vyzvednout.

ODPOVĚD: Prodejce obecně má povinnost informovat spotřebitele o výsledku vyřízení reklamace. Děje se tak většinou zasláním SMS či e-mailu, ve kterých prodejce spotřebitele vyzve, aby si přišel vyzvednout reklamované zboží na prodejnu. Podle nálezu Ústavního soudu však stačí, když

vás prodejce v rámci informační povinnosti pouze obeznámí s tím, že se musíte sám o výsledek vyřízení reklamace zajímat. Prodejce postupoval v souladu se zákonem. Doporučujeme vám proto nejspíše třicátý den od uplatnění reklamace do prodejny zavolat a zeptat se, zda je vaše reklamace již vyřízena. Myslete na to, že máte právo na proplacení všech účelně vynaložených nákladů spojených s uznanou reklamací jako například hovorového do prodejny.

Kontaktovat můžete i poradenskou linku časopisu dTest – tel.: 299 149 009

leden

POŘADY PRO SENIORY

- Ztajená historie Prahy – vycházky Vlastivědného kroužku, sraz vždy ve 13.45.
1. Objevy o Bonapartím domě a Vchynských paláci – sraz před Arcibiskupským palácem
 12. 1. Bratr Jan Paleček v Králově dvoře – sraz za Prašnou bránu v Celetné ulici.
 26. 1. Zapadlé rázovitiny z východních Chudobíc – sraz na stanici tramvaje v Jindřišské ulici.